

Purm, Radko

K životnímu jubileu prof. Stanislava Jelínka

Opera Slavica. 2001, vol. 11, iss. 2, pp. 52-54

ISSN 1211-7676

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/117474>

Access Date: 18. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Příprava Mezinárodního kongresu slavistů v Lublani (2003)

Český komitét slavistů plánuje v rámci přípravy české slavistiky na kongres v Lublani v roce 2003 své řádné zasedání na březem a širší poradu českých slavistů na květen 2001. Na nich bude dohodnuta strategie české účasti na kongresu a další postup.

Materiály z říjnového řádného zasedání užšího vedení MKS v Záhřebu včetně kongresových témat jsme uveřejnili na svých www stránkách, které najdete na www stránkách České národní knihovny-Slovanské knihovny (vyjdou také ve Slavii jako oficiálním tiskovým orgánu MKS). Z prostorových a procedurálních důvodů je v Opera Slavica neuveřejňujeme.

Témata referátů na kongres nutno zasílat předsedovi nebo sekretáři ČKS tak, aby je komitét mohl projednat, schválit a postoupit lublaňskému centru do konce října 2001. Všimněte si prosím různých forem účasti (sekce, bloky, kulaté stoly).

Ivo Pospíšil, předseda ČKS a člen MKS

K životnímu jubileu prof. Stanislava Jelínka

Na květen tohoto roku připadá významné životní jubileum prof. PhDr. Stanislava Jelínka, CSc., který se dne 19. května 2001 v plném rozkvětu svých tvůrčích sil dožívá 70 let. Jen konstatujeme skutečnost, jestliže zdůrazníme, že prof. Jelínek je již delší dobu vedoucím představitelem naší rusisticky orientované lingvodidaktiky, uznávaným jako vědecká osobnost i za hranicemi naší republiky, a že se svým dosavadním zdaleka neuzavřeným dílem velmi významným způsobem zasloužil o celkový rozvoj didaktiky cizích jazyků jakožto vědního oboru i jakožto studijní disciplíny.

Svou dlouholetou nanejvýš plodnou životní dráhu vysokoškolského učitele zahájil náš jubilant již v r. 1953 na katedře ruského jazyka a literatury Pedagogické fakulty UK v Praze, v jejímž čele tehdy stál prof. L. V. Kopeckij a kde v té době metodiku ruského jazyka (tehdejší název uvedené disciplíny) přednášel a příslušné semináře vedl mladý asistent František Malif. Tato životní dráha Stanislava Jelínka úspěšně pokračovala obhájením kandidátské disertace *K metodám vyučování ruské mluvníci v české škole* a získáním vědecké hodnosti „kandidáta pedagogických věd“ v r. 1966 a jmenováním docentem pro obor „teorie vyučování ruskému jazyku“ po předložení habilitační práce *Základy metodické problematiky substantiv při vyučování ruskému jazyku v české škole* a úspěšném habilitačním řízení v r. 1967, ovšem vyvrcholit mohla s výrazným zpožděním ovlivněným obdobím tzv. normalizace až v r. 1992 jmenováním profesorem didaktiky cizích jazyků se zaměřením na ruský jazyk.

Charakteristický rys pedagogického působení Stanislava Jelínka výrazně se odrážející i v jeho vědeckovýzkumné činnosti spočívá v systematickém a organickém spojování teorie s praxí. To se zakládalo na jeho stálých kontaktech se školní praxí, při

čemž nešlo jen o častá setkání s absolventy a fakultními učiteli na pravidelných seminářích a o opravdu velký počet přednášek o různých lingvodidaktických otázkách pro širokou obec učitelů cizích jazyků, ale zároveň i o tu okolnost, že sám jako vysokoškolský pracovník po dlouhá léta vyučoval ruštině na příčleněných základních školách.

Prof. Jelínek se významnou měrou zasloužil o přípravu velkého počtu generací učitelů ruského jazyka, vedl po řadu let vědecké kroužky pro studenty projevující hlubší zájem o otázky didaktiky ruského jazyka, připravoval odborné pracovníky v rámci kandidátského studia a v současné době řídí doktorské studium v oboru „didaktika cizích jazyků“, které podle jeho projektu úspěšně probíhá na pražské pedagogické fakultě. K tomu ovšem se řadí i Jelínkova dlouholetá činnost v redakční radě časopisu *Ruský jazyk* a jeho iniciativní práce v redakční radě časopisu *Cizí jazyky* po jeho obnovení v r. 1991. Velkou odezvu v řadách lingvodidaktiků z vysokých škol a dalších zájemců má cyklus seminářů k teoretickým základům didaktiky cizích jazyků pořádaných katedrou rusistiky a lingvodidaktiky Pedagogické fakulty UK v Praze a Kruhem moderních filologů, na jejichž organizování a řízení se společně s doc. J. Hendrichem významnou měrou podílil náš jubilant.

Velmi rozsáhlá je publikační činnost prof. Jelínka (celkem přes 140 položek). I když bychom jen ztěžili mohli uvést určitou podstatnější oblast lingvodidaktiky, kterou se nezabýval, ať již bezprostředně, nebo alespoň v souvislosti s řešením přibuzné problematiky, přece jenom do popředí jeho odborného zájmu dost výrazně vystupují tři okruhy lingvodidaktické problematiky.

Jak již signalizuje tematické zaměření jeho kandidátské disertace a jeho habilitační práce, nejdůležitější z nich představují problémy a otázky spojené s vyučováním a osvojováním gramatiky ruského jazyka v našich podmínkách (kolem 25 statí a článků), při čemž jeho monografie *Metodické problémy ruské gramatiky v české základní škole* (Praha, Univerzita Karlova 1970) bezesporu patří k tomu nejlepšímu, co u nás v podobě rozsáhlé studie bylo napsáno o problematice teorie a praxe vyučování ruštině.

Velká pozornost v díle prof. Jelínka je věnována řešení teoretických problémů a praktických otázek tvorby učebnic cizích jazyků. Při tom se nikdy nenechal nekriticky unášet určitými módními směry v lingvodidaktice, ale rozpracovával do ucelené soustavy integrovanou lingvodidaktickou koncepcí vycházející především z cenných výsledků dosahovaných významnými novějšími směry v teorii a praxi vyučování cizím jazykům a zároveň do jisté míry využívající i určitých stále hodnotných výsledků některých významných dřívějších směrů této výuky. Z celé řady statí a článků, v nichž se zabýval uvedenými problémy a otázkami, připomeneme alespoň tyto: *Učebnice ruského jazyka ve vztahu k činnosti učitele a žáků* (*Ruský jazyk*, 29, 1978–79, č. 5, s. 210–216), *О построении параграфа (урока) в учебнике русского языка для общеобразовательной школы* (*Ruský jazyk*, 29, 1978–79, č. 9, s. 410–415), *Отázky efektivity cvičení při vyučování cizím jazykům* (*Filologické studie*, 10, Praha, Univerzita Karlova 1981, s. 77–89), *Procvičování jako základ vyučování – učení cizímu jazyku* (*Cizí jazyky*, 40, 1996–97, č. 9–10, s. 146–148). Současně s tím se prof. Jelínek věnoval tvorbě učebnic, metodických příruček a dalších učebních materiálů pro školní vyučování ruskému jazyku, ale i německému jazyku. O učebních souborech *Padyza 1, 2, 3*, na

jejichž zpracování společně s ním a pod jeho vedením se podílely J. Folprechtová, R. Hříbková a H. Žofková, již bylo po právu mnoho kladného řečeno a napsáno.

Do třetího okruhu problematiky, jejímž řešením se prof. Jelínek intenzivně zabýval, patří koncepční otázky lingvodidaktické přípravy budoucích učitelů cizích jazyků, zvláště učitelů ruského jazyka, v průběhu jejich vysokoškolského studia (více než 15 statí a článků). Při tom za jednu z klíčových otázek uvedené koncepce plným právem pokládal „vymezení vyvážených proporcí mezi praktickým a teoretickým aspektem této přípravy“ (*K pojetí lingvodidaktické přípravy učitelů cizích jazyků*. Cizí jazyky, 37, 1993–94, č. 7–8, s. 243). Jakožto dlouholetý vysokoškolský učitel didaktiky ruského jazyka měl prof. Jelínek k řešení uvedené problematiky velmi blízko. Je proto jen samozřejmé, že se výrazným způsobem podílel na vypracování celé řady učebních textů a sborníků pro studium didaktiky ruského jazyka (v dřívější terminologii metodiky ruského jazyka) a didaktiky cizích jazyků obecně, např. *Методика обучения русскому языку* (F. Malík a kol., Praha, SPN 1967 – učebnice pro pedagogické fakulty), *Актуální проблемы методики цизих языků* (1. svazek Praha, SPN 1969, 2. svazek Praha, SPN 1971), *Методické проблемы vyučování цизим языкам* (Praha, SPN 1976), *Didaktika цизих языků* (J. Hendrich a kol., Praha, SPN 1988 – učebnice pro filozofické a pedagogické fakulty), *Didaktika ruského jazyka* (s R. Purmem a J. Veselým, Hradec Králové, Gaudeamus 1997).

K zahraničnímu renomé prof. Jelínka ve výrazné míře přispěla jeho vystoupení na mezinárodních konferencích, zvláště pak na kongresech Mezinárodní asociace učitelů ruského jazyka a literatury, z nichž připomeneme alespoň jeho referáty *Концепция учебника русского языка по отношению к деятельности преподавателя и учащегося* (VIII. kongres MAPRJAL, Regensburg 1994) a *Комплексность и пропорциональность в концепции учебника русского языка как иностранного* (IX. kongres MAPRJAL, Bratislava 1999).

Kdybychom se měli pokusit o co nejstručnější vyjádření toho, co nejvíce upoutává na osobnosti prof. Jelínka, pak bychom zdůraznili nejen jeho mimořádnou erudici a nevšední pracovitost, ale zároveň i jeho vzácné charakterové rysy a vlastnosti, pro něž si ho velmi váží ti, kteří měli příležitost ho blíže poznat při spolupráci na splnění určitého odborného úkolu.

Tento stručný medailon si dovolueme uzavřít slovy L. Rejmánkové z jejího příspěvku připraveného k publikování s názvem „Malé zamyšlení nad osobností jubilanta“ – lépe bychom to vyjádřit nedovedli: „Profesor Jelínek má rád život každodenní, lidský, uprostřed své drahé rodiny a v prostředí svého malého ‘hospodářství’. Přejeme mu toto krásné zázemí, tu poezii běžného života, ale přece jen, ať ještě dlouho vydrží pracovat na poli vědy a svého oboru, ať ještě dlouho je nejen rusistům, ale i všem ostatním oporou a vzorem.“

Radko Purm